

Nohu ovládám aplikací

18.7.2023 - | Univerzita Pardubice

Bílá stěna, náraz a tma. Jiří Švihálek při dopravní nehodě přišel o nohu.

Pod přezdívkou „pacholek“ popsal bývalý student Fakulty ekonomicko-správní a Fakulty elektrotechniky a informatiky svůj příběh, který proletěl Českem, na blogu a v knize Deník jednonožce.

Datum 26. července 2019 asi jen tak nezapomenete. Co se tehdy stalo?

Byl to krásný letní pátek. Po práci jsme jeli s nyní už bývalou ženou na rodinnou oslavu, a protože bylo krásně, naložili jsme dárky na motorku. Byl hustý provoz, takže jsme jeli v koloně. Na obchvatu kolem Chrudimi se najednou rozkývalo auto s vozíkem plným betonu. To jsem ale tehdy ještě nevěděl. V tu chvíli jsem viděl jen bílý flek, který přešel do protisměru a narazil do svodidel. Strhnul jsem řízení do protisměru. Pak bylo černo.

Po nehodě jste byl při vědomí. Co si pamatujete?

Viděl jsem před sebou svou ženu, jak tam leží se zavřenýma očima. Bylo hrozné vedro, sluníčko pálilo, na asfaltu smrděl olej. Tekl z motoru, který ležel vedle mě. Vyletěl z auta, taková to byla rána. Kousek dál stál nákladák. O nás nikdo nevěděl, oproti tomu, co se tam dělo, oproti té hradbě z rozbitých aut jsme byli jako mravenečci. Zakřičel jsem, ať pro nás někdo přijde. Naštěstí si nás poté všimli a táhli nás pryč od toho motoru, protože hrozilo, že začne hořet.

Jaký byl váš zdravotní stav?

Zjistil jsem, že hýbu stehnem, ale zbytek nohy zůstává ležet na silnici. Palec se mi houpal jen na kouscích kůže. Vše v mém těle se najednou vyplo, takže jsem necítil žádnou bolest, za což jsem vděčný. Vnímал jsem, že mě pálí asfalt a že ležím na kamínku, ale vůbec jsem necítil, že mám na několika místech rozbitou nohu. Jeden hasič mi do ní dokonce omylem kopnul a hrozně se omlouval, ale já jsem nic necítil.

Co se dělo v nemocnici?

Primář se mi podíval na nohu a řekl, že je na kaši a že se s tím nedá nic dělat. Pak jsem usnul a probudil se druhý den po několikahodinové amputaci. Cítil jsem se dobře, byl jsem plný opiátů. Ale neměl jsem nohu. Chvíli se mi chtělo brečet. Pak jsem si ale uvědomil, že žiju, a to je skvělé. Přišel jsem jen o část nohy. Tehdy mi ji řízli...tam vlastně nebylo co řezat. Zkrátka mi ji sebrali pod kolenem, ale 13 dní na to jsem bohužel přišel i o koleno, což je obrovská nevýhoda. Ztrátu kolene jsem obřečel hodně.

Přesto jste to ale vzal jako nový začátek.

To je přesné, je to nový začátek a člověk si tak musí nastavit hlavu. Nesmí to vzít tak, že je konec. Jinak to konec skutečně bude – jak psychicky, tak fyzicky. Když se nastaví na nový start, s jinými hodnotami, začne se s tím učit žít a začne hledat cesty. Všechno je najednou o dost snazší. To byla hned od prvního dne po nehodě i moje filozofie a snažím se toho držet. Někdy to jde snáz, někdy hůř.

Zaplatil jste za vášeň pro motorky největší daň?

To bych neřekl, vlastně to ani nesouvisí s motorkou. Sešlo se množství špatných náhod. Motorka za to nemůže. Kdybychom byli v autě a trefil nás přetížený vozík plný betonu, tak by to i tak dopadlo strašně špatně. Máme sice nějaké ztráty na končetinách a na zdraví, ale mohlo to být horší. Hlavní je, že jsme to přežili.

Po nehodě jste začal psát deník. Proč?

Kamarádka mi přinesla papírový sešit s infantilním jednorozcem v duhových barvách, abych se v nemocnici nenudil. Nejdřív jsem ho zavřel do šuplíku, ale pak jsem ho začal využívat na psaní různých věcí, které se mi přihodily, abych je mohl později vyprávět rodině a přátelům. Dostával jsem tak silné opiáty, že jsem usnul a po probuzení jsem nevěděl, kde jsem, a spoustu věcí jsem si nepamatoval. Začal jsem si je psát a druhý den to často byla novinka i pro mě. Takto to vzniklo.

Poté jste texty zveřejnil na blog, který se stal virálním...

Rozhodl jsem se, že zážitky napíšu jako příspěvek na své webové stránky a pošlu i na facebook, aby si je přečetlo širší okolí a já všechno nemusel všem vyprávět zvlášť. Muselo to ale ještě projít cenzurou od rodiny a kamarádů. Tohle se odehrávalo měsíc po nehodě. Poté jsem se psaní snažil držet každý den, čímž získalo deníkovou formu. Moje příspěvky začali ve velkém sledovat i cizí lidé, kteří nám fandili a podporovali nás. To nám moc pomáhalo.

Ted' už tam ale každý den nový příspěvek nenajdeme.

Nejdříve jsem si hlídal, aby text vyšel opravdu každý den. Začal jsem si je připravovat předem a zveřejňoval je postupně. Každý příběh ale po nějaké době postrádá na zajímavosti. Když už nebyl vidět větší progres, dny se začaly slévat. Najednou bylo jasné, že je každodenní psaní neudržitelné a že už budu psát jen o velkých událostech – v této fázi je to teď. Ale papírový deník s jednorozcem pořád existuje, jen je zase zpátky v šuplíku.

Následně jste blog vydal knižně. Liší se kniha od textů na webu?

Hlasy, ať to vydám, chodily od začátku. Někteří chtěli na budoucí knihu dokonce i přispět. Říkal jsem si, proč by za peníze kupovali něco, co mají zadarmo na internetu. Ale potom mě oslovili lidé, kteří měli s vydáváním knih už zkušenost, a šli jsme do toho. Rozhodl jsem se knihu obohatit, proto v ní jsou navíc unikátní rozhovory s hasiči, s mou rodinou, s přáteli. Je tam hromada receptů, čímž myslím asi tři nebo čtyři (smích), a také QR kódy, takže čtenář nepříjde ani o videa.

Blog získal ocenění Magnesia Litera a Křišťálovou lupu. Při přebírání ceny z vás na pódiu sršela neskutečná energie.

To si pletete s potem (smích). Je to neuvěřitelné. Člověk, který téměř neumí správně napsat čárku ve větě, se najednou mohl postavit na pódium vedle literárních génů. Pro mě obrovský úspěch. Nesmírně si ceny vážím a je to jedna z věcí, která mi visí na zdi.

Setkáváte se s lidmi, kteří váš příběh znají?

Zrovna dnes jsem byl v drogerii koupit kapesníčky. Když jsem odešel, přišla mi na Instagram zpráva, v níž se mi čtenářka omlouvala, že na mě v obchodě zírala. Chtěla mě přijít pozdravit a popřát mi hodně štěstí, ale prý na to neměla odvahu a nechtěla mě obtěžovat. Lidé mě poznávají často. Vidět člověka bez nohy není v Pardubicích úplně běžné. Je nás tu jen hrstka.

Před nehodou jste byl v životní formě. Sportujete i přes ztrátu končetiny?

To je pravda. Běhal jsem překážkové závody, půlmaratony a chystal jsem se na maraton. Ke sportu, hlavně k běhání, se chci vrátit co nejdřív. Hrozně dlouho jsem čekal, až budu moci používat běžeckou protézu. To se protáhlo nutnými operacemi a hojením pahejlu. A pořád to není ono. Mám bolesti a neustále řešíme, co by mohlo pomoci, aby protéza dokonale seděla. Takže jsem metu, že zas budu běhat a budu aktivní i v tom, co mě předtím opravdu bavilo, ještě nepokořil. Ale snažím se dělat jiné sporty, jako je třeba wakeboarding, snowboarding nebo paddleboarding.

Do boxu: „Běhal jsem překážkové závody, půlmaratony a chystal jsem se na maraton. Ke sportu, hlavně k běhání, se chci vrátit co nejdřív. Než to bude možné, snažím se dělat jiné sporty, jako je třeba wakeboarding, snowboarding, paddleboarding.“

Je neuvěřitelné, že i bez nohy lze jezdit třeba na snowboardu.

Dneska se už dělají protézy na každý sport. Člověk by ale musel chodit do několika prací najednou, aby si jich mohl dovolit více. Mně pomohlo, že jsem na snowboardu uměl jezdit už před nehodou. Musel jsem jen přijít na to, jak s protézou správně fungovat, jak ji propnout, abych z prkna nespádl a podobně.

Jak těžké bylo vrátit se s handicapem ke sportování?

Záleží na sportu. Jsou sporty, kam se člověk dokáže lehce vrátit zpátky i bez nohy. Pro mě je nejdůležitější běhání, proto je přede mnou ještě dlouhá cesta. Mám úžasnou protézu, ale pokud není kvalitní lůžko a nesedí mi, tak mě to bude vždy bolet a omezovat.

Vaše protéza je robotická. Co umí?

Stojí strašné peníze, ale je skvělá. To, co umí a co vydrží, je neuvěřitelné. Má mnoho režimů, umí spoustu sportů a může se používat ve vodě. Navíc mi zachraňuje zdravou nohu, protože ji šetří tím, že pomáhá chodit ze schodů, přibrzdňuje mě, sedá si se mnou. To je hrozně důležité, protože už mám jen jedno koleno a klouby se přetěžují a ničí. Původně byla navržena pro americké veterány a vůbec nebyla učena pro civilní trh. Pak se něco zlomilo a už se dá běžně sehnat.

Jak protéza funguje? Sama ví, co má dělat, nebo jí musíte dát povel?

Je to půl na půl. Protéza má hydraulický píst, který je řízený mikroprocesorem. V noze jsou rozmístěná různá čidla, takže pozná, jestli stojím na špičce nebo na patě, jestli je noha ve švihy nebo v zátěži. Pak je důležitý algoritmus a program, který pozná, jestli jdu pomalu nebo rychle, jestli jdu ze schodů nebo z kopce, a podle toho procesor přibrzdňuje píst. Neumí ale popohánět. Často si lidé dělají srandu, že za mě noha sama kope. Ona umí ale jen brzdit, takže při chůzi ze svahu mě pomalinku spouští. Noha přesně ví, kdy to má udělat, což je pro mě trochu magie. Jako skoro „ajťák“ bych to ale neměl říkat, protože je to zkrátka program. Občas jí ale musím poradit, jaký režim preferuju, třeba že jdu na kolo. Na to mám aplikaci v telefonu.

V čem se váš život ještě změnil?

Dalo by se říct, že jsem se vrátil do starých kolejích, především po pracovní stránce. Jdu do práce, vrátím se a odpoledne je o tom, jak se co nejrychleji vrátit do formy. Pořídil jsem si běžecký pás, na kterém se snažím chodit, abych otužoval pahejl a ten si zvykl na zátěž. Takže volný čas věnuju hlavně tomu, abych mohl fungovat normálně. Nechci řešit, že někam nepůjdu nebo něco nezkusím, protože nemám nohu. Mým cílem je chodit tak, aby lidé nepoznali, že mám protézu. Noha to umí a díky ní se mi to často daří. Ale stále musím pracovat na lůžku, protože často vznikají různé oděrky, které mě omezují v tom, abych hezky chodil. To pak začnu kulhat. Protéza musí fungovat perfektně, aby člověk netrpěl.

Už jste se dokonce vrátil i do sedla motorky.

Vrátil jsem se jen na skútr. S přítelkyní nás čeká dovolená v Řecku, kde na skútrech budeme jezdit. Chtěl jsem si předem vyzkoušet co to se mnou udělá. Jestli nebudu mít psychický blok a zda to bude fyzicky možné, jestli mi tam protéza nebude vadit. Zkoušeli jsem si jízdu u kamarádky, kterou jsem získal na Fakultě ekonomicko-správní a stále jsme přátelé. Na jejím skútru jsem jezdil i s batůžkem a bylo to skvělý. Naše obavy z jízdy ve dvou se rozplynuly.

Vy jste ale svá studia zahájil na Fakultě elektrotechniky a informatiky, že?

To je pravda, ale objektově orientované programování ukázalo, že informatika nebude úplně pro mě. Proto jsem přešel na Fakultu ekonomicko-správní, kde jsem dodělal Informační a bezpečnostní systémy, což je také trochu IT obor.

Ani v tomto oboru jste ale nezůstal a dnes děláte marketing.

To se tak stane. Člověk někde nastoupí a poté v rámci firmy přejde na jinou pozici a najednou zjistí, že mu vyhovuje daleko víc. Vždycky jsem věděl, že budu dělat za počítačem a v marketingu se právě hodně věnuju médiím a počítačové tvorbě. Netvrdím, že to, co dnes používám v marketingu, jsem se nenaučil na Univerzitě Pardubice, to bych lhal. Pomohlo mi to a naučil jsem se na vysoké škole mnoho věcí. Ale to nejcennější, co mi studium dalo, jsou kontakty a přátelé, které mám dodnes.

Přezdívku pacholek dala Jiřímu jeho dětská láska. Když při nehodě přišel o nohu, jeho sestra vymyslela alternativu pro jeho nohu, pacholeg.

Tento text najdete v exkluzivním vydání časopisu Univerzity Pardubice MY UPCE, v tištěné i on-line podobě.

<https://www.upce.cz/nohu-ovladam-aplikaci>